

HARDANGERVIDDA VILLREINUTVAL

Rapport jakta 2023

FELLING HARDANGERVIDDA 2023

Kommune	Kvote buk	Kalv hunn	Kalv hann	1 ½ simle	1 ½ buk	Simle	Bukk	TOTALT
Vinje	778	3	1	2	1	10	141	158
Nore og Uvdal	718	0	0	0	0	0	26	26
Ullensvang	986	0	0	0	1	1	156	158
Eidfjord	584	0	0	0	0	1	37	38
Tinn	568	0	0	0	0	0	23	23
Ulvik	168	0	0	0	0	0	8	8
Hol	191	0	0	0	0	0	5	5
Aurland	17	0	0	0	0	0	0	0
Rollag	11	0	0	0	0	0	0	0
Totalt	4014	3	1	2	2	12	396	416

Grungedalstangen er inkludert i tallene – 14 felte dyr, hvorav 4 kalv, 2 ungdyr og 8 simler.
I tillegg kommer 22 dyr registrert som fallvilt ifm. jakta.

Det var kun tillatt å felle voksen bukk på Hardangervidda i 2023 (unntak for valdet Grungedalstangen som forvaltes uavhengig av resten av villreinområdet). Det synes ikke å ha vært et problem med feilskyting av andre dyr enn voksen bukk. Kun 6 dyr av annen kategori enn voksen bukk er registrert felt på brukte kontrollkort. Om dette er dyr som er registrert som fallvilt på et senere tidspunkt vites ikke. Total 22 dyr ble registrert som fallvilt.

KVOTE

Kvoten ble satt innenfor rammene av godkjent bestandsplan og ny bestandsvurdering.

Bestandsmål

Villreinutvalet utarbeidet ny bestandsplan for perioden 2023 – 2025, med følgende bestandsmål:

- *Hovedmålet for bestanden er en årlig tilvekst på 1.500 kalv, innenfor intervallet 1.400 og 1.700 kalv. Med tilvekst menes antall kalv ved jaktstart, dvs. målt ved kalvetelling i juli.*
- *Andel voksen bukk 2,5 år og eldre i bestanden skal være mindre enn 15 % etter jakt. Gjennomsnittsalder på voksen bukk skal holdes så lav som mulig.*

Ved godkjenning av bestandsplanen ga nemnda gitt følgende innspill til kvoter og tiltak:

- *Villreinnemnda føreset at det ved kvotefastsetjing og ordningar / tiltak i samband med jakta må leggjast opp til maksimalt uttak av bukk, og med spesiell fokus på uttak av gamal bukk.*
- *Det må understrekast at ein må ha svært god oppslutning om jakta frå jegrar og rettighetshavarar for å nå måla, og god informasjon og motivasjon for å nå måla må prioriterast.*
- *Det må vera tilnærma 100% oppslutning om prøvetaking av hjerne og lymfeknutar.»*

Bestandsvurdering

Villreinutvalet la følgende bestandsvurdering til grunn for sin kvoteanbefaling:

«Det vurderes pr. i dag som riktig å ta utgangspunkt i en bestandsstørrelse i overkant av 3.500 og maks 4.000 dyr. Dette medfører en forventet kalvetilvekst i 2023 på 1.000 – 1.200 kalv. Dette er vesentlig mindre enn ønsket bestandsmål på 1.400 – 1.700 kalv.

Ved strukturtelling gjennomført etter jakt 2022 ble det funnet 8,8% bukk 3,5 år og eldre og 6,4% bukk 2,5 år. Totalt 15,2% voksen bukk. Med antatt bestandsstørrelse medfører dette i underkant av 900 bukk 2,5 år og eldre ved jaktstart.»

Anbefaling kvote

Villreinutvalets kvoteanbefaling tok utgangspunkt i godkjent bestandsplan, ny bestandsvurdering og mottatte signaler fra villreinnemnda og Regjeringen mht. fokus på uttak av voksen bukk relatert til håndtering av cwd. Villreinutvalet forventer at kalvetilvekst i 2023 ville bli lavere enn godkjent bestandsmål. For å nå ønsket kalvetilvekst ble det ikke anbefalt jakt på andre dyr enn voksen bukk. Følgende anbefaling ble gitt nemnda, noe de vedtok.

- *Total kvote på 4.000 dyr.*
- *Hele kvoten tildeles med korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre».*

Kvoten var forventes å resultere i felling av opp mot 500 stk. voksen bukk.

TILTAK

Hardangervidda har de siste årene gjennomført ulike tiltak for å tilrettelegge for høy avskyting og stort uttak av voksen bukk. I 2023 ble dette endret da bestandsmål og bestandsstatus ikke tilsa at dette var av stor betydning. Et stort flertall av rettighetshavere / fjellstyrer ga uttrykk for at en nå ikke ønsket ekstra tiltak som endret jakttid mm, da det var ønske om en roligere jakt med mindre forstyrrelse av dyra. Dette var signaler som også ble gitt av myndighetene.

Anbefalt jakttid var fra og med 20/8 til og med 20/9. Den formelle jakttiden var lenger, men det blir på Hardangervidda i svært liten grad felt voksen bukk etter 20/9. Utvalet vurderte derfor at en anbefaling ville bli fulgt, noe som også viste seg å stemme. Kun 4 dyr ble registrert felt etter 20/9 og det er også mulig dette skyldes feil ved skjæring av kortet.

Litt ut i jakta var det forventet at en stor andel av bestanden ville gå i noen få flokker. Dette kunne gjøre det vanskelig for jegerne å holde oversikt over hvor dyra var, med risiko for at dyra i lengre perioder kunne bli gående i områder uten jegere. For å unngå dette ble det anbefalt å gi jegerne tilgang til dyreposisjoner med 3 døgnns forsinkelse. Slik tilgang ble gitt, men ved en feil ble ikke alle brukerne utelukket fra «sanntid visning» før mot slutten av jakta. At noen hadde tilgang til «ferske» dyreposisjoner var uheldig, men generelt er jegerne godt fornøyd med å ha forsinket tilgang.

Overføring av kontrollkort mellom vald er mulig med tillatelse fra rettighetshaverne og det ble i 2023 gitt dispensasjon fra forskriften slik at dette kunne gjøres muntlig. Rettighetshaverne kunne selvsagt kreve skriftlig tillatelse dersom de ønsket dette. Dette er en ordning som også tidligere har vært benyttet på Hardangervidda og skriftlig samtykke ved overføring kan lett gjøres ved f.eks. sms eller e-post. Det er derfor normalt ingen formelle problem med å kunne overføre kort mellom vald i løpet av jakta. Innleverte brukte kort med påført opplysning om fellingssted viser at minst 31 dyr er felt etter overføring til vald i en annen kommune.

DATAINNSAMLING

Kontrollkortet

Alle kontrollkort skal leveres villreinemnda etter jaktslutt og villreikutvalet gjennomgår alle brukte kort for innhenting av informasjon som fremkommer av kortet. Innlevering av kontrollkort har i alle år vært meget god, men har vært noe dårligere de siste tre år. I 2023 ble 387 av 416 brukte kort (93%) levert tilbake. Dette burde vært 100%.

Innleverte kontrollkort med felling	
Antall felte dyr	416
Antall innleverte kontrollkort med felling	387
Antall med påført fellingssted (stedsnavn eller valdnr.)	307
Antall med påført vekt (ukjent om veid eller anslått)	273
Antall med påført cwd-kode	139
Antall uten skåret dato for felling	14
Antall uten skåret type dyr felt	0

Innlevering av kontrollkort sikrer et korrekt fellingsresultat og gir informasjon om dato for felling, overføring av kort mellom vald, jaktforløp osv. Dette var lenge den eneste måten å få objektiv informasjon om jaktforløpet og info om felte dyr. Retur av kontrollkort er fortsatt eneste mulighet for å få et kvalitetssikret og korrekt fellingsresultat. Tilgang til posisjoner fra

radiomerkede dyr via www.dyreposisjoner.no og registrering av info om felte dyr på hjorteviltregisteret gir i dag nye muligheter for registrering og innhenting av data.

CWD-prøver

Jegerne var pålagt å levere cwd-prøver fra alle felte dyr og registrere opplysningene om det felte dyret på hjorteviltregisteret eller settogskutt. Både hjerneprøve og lymfeprøve skulle leveres. I 2023 leverte jegerne cwd-prøve fra 385 dyr av totalt 416 felte. En innlevering av 93% er bra, men med tanke på kunnskapsbehovet burde det vært tilnærmet 100%. 80% av innleverte prøver hadde også lymfeprøve i tillegg til hjerneprøve. Dette er en bedring fra tidligere år, men må fortsatt bli bedre. Dette for å øke sikkerheten mht. å vurdere sannsynlig forekomst av cwd i bestanden.

Av 385 innleverte prøver fra felte dyr var kun 322 stk. registrert på hjorteviltregisteret. Dette gjør at mange cwd-prøver ikke har nødvendig informasjon om det felte dyret, som f.eks. kjønn, alder mm. I år med kun felling av voksen bukk vil kategori dyr prøven er tatt fra være kjent, men i år med felling av alle typer dyr vil denne informasjonen være ukjent når info ikke er registrert av jegeren på hjorteviltregisteret. Dette er svært uheldig og svekker kunnskapsinnhenting.

Kjever

Det ble levert inn underkjeve fra 120 felte dyr. Dette gjør at informasjon om alder på felte dyr er svært mangelfull. Et viktig tiltak i håndtering av cwd er å redusere andel eldre bukk i bestanden. Uten å kjenne alder på felte dyr er det vanskelig å få objektiv informasjon på alderssammensetningen i bestanden. Kunnskap som er av stor betydning ved vurdering av forvaltningstiltak relatert til cwd.

Hjorteviltregisteret

Hjorteviltregisteret er en nasjonal database som skal ivareta innsamlede data fra hjortevilt. Siden 2017 har jegerne hatt mulighet til å registrere opplysninger om felte dyr. Dette synes å fungere godt for elg- og hjortejakt der jakta oftest er organisert ved jaktlag og ansvarlig jaktleder. For villreinjakt er registreringene av felte dyr mer varierende og mangelfulle. Dette skyldes trolig at jakta normalt utføres av enkeltjegere og ikke jaktlag. Det varierer også i stor grad hvor god oversikt valdansvarlig har over sine jegere og felling ved villreinjakt. Elg- og hjortejegerne har i mange år rapportert opplysninger om felte dyr til kommunene og etablert gode rutiner, mens villreinjegerne i stor grad kun har forhold seg til kontrollkortet og innlevering av dette etter jakt for rapportering av type dyr som er felt. Kontrollkortet er ikke utformet for innhenting av andre objektive opplysninger som er ønskelig for forvaltning og forskning.

Gjennom mer informasjon til jegere og økt bevissthet hos valdansvarlige vil en kunne forvente at registrering av felt villrein vil bli bedre. Det er den enkelte jeger som har oversikt over det dyr som er felt, så jegeren må ha hovedansvar for innlegging av nødvendig informasjon. Det tillegger imidlertid valdansvarlig et ansvar om å påse at valdets jegere faktisk gjør denne jobben. God opplæring og klare krav fra valdansvarlig til jegerne må forventes å kunne bedre registreringen betydelig. Det formelle kravet fra myndighetene om registrering bør trolig gjøres mer tydelig.

Hjorteviltregisteret har vært under utvikling og det er siden 2017 vært gjort ulike endringer i hva / hvordan jegerne skal rapportere. En gjennomgang av hva forvaltningen ønsker eller ser av utfordring kan være nyttig. Per i dag blir ikke alle felte dyr på Hardangervidda registrert av jeger eller valdansvarlig. Høsten 2023 ble det felt 416 dyr, hvorav jegerne på hjorteviltregisteret registrerte opplysninger om 346 av disse. Dette utgjør 83% av felte dyr og er en bedring fra

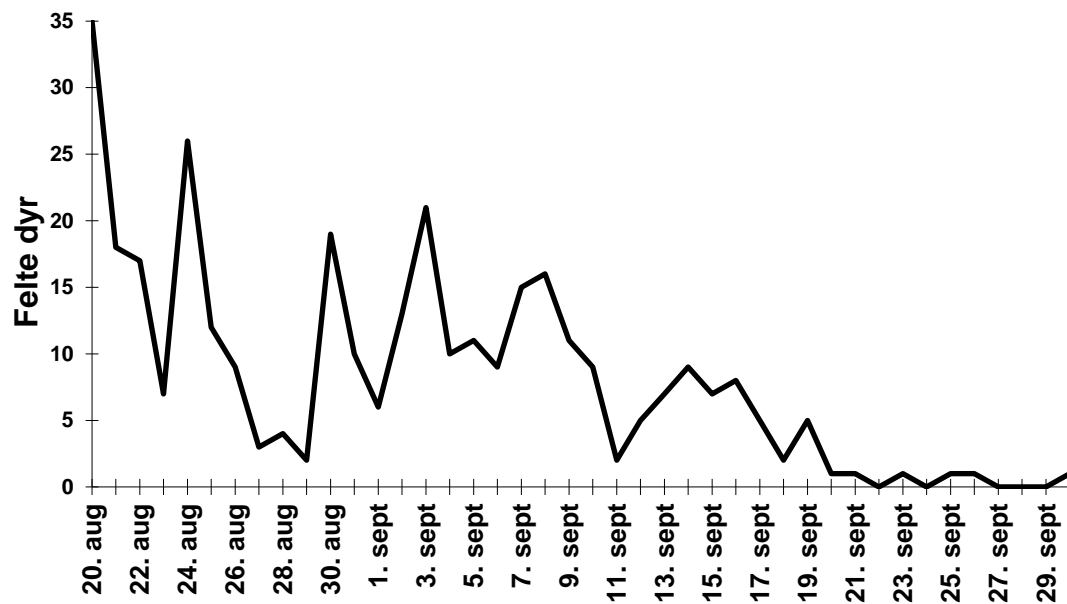
tidligere år. Mange av de skutte dyr der jeger i år ikke registrerte dyret / opplysningene på hjorteviltregisteret / settogskutt ble felt i Ullensvang.

Registreringer i hjorteviltregisteret fra jakt 2023	
Antall felte dyr	416
Antall dyr registrert på hjorteviltreg. fra jakt	346
Antall med registrert cwd-kode	322
Antall med registrert kortnummer	298
Antall med registrert nøyaktig vekt	147
Antall med registrert anslått vekt	131
Antall med innlevert underkjeve	120

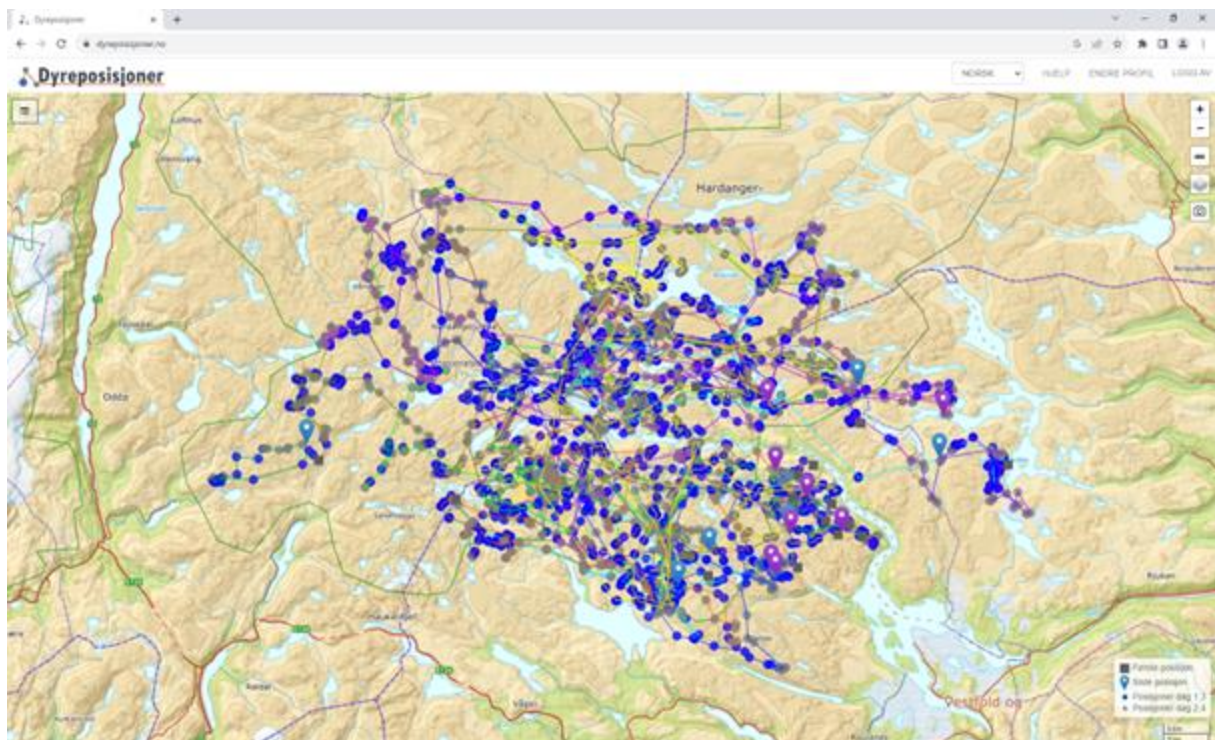
Vekter på felte dyr

Innsamlede veide / nøyaktige vekter over flere år kan si noe om kondisjonsutvikling hos dyra. Spesielt viktig er dette for kalv, men også simler. Når det gjelder vekt på voksen bukk er dette veldig aldersrelatert da bukkene vokser hele livet. Dette betyr at eventuell endring i gjennomsnittsvekt på felt voksen bukk ikke behøver å være relatert til endring i kondisjon / vekst, men være et uttrykk for endret alderssammensetting i bukkesegmentet. Redusert gjennomsnittsalder og økt andel unge voksne bukker vil gi lavere gjennomsnittsvekt. Vekt på voksen bukk er derfor mest relevant der dette kan knyttes til dyrets alder. Dette betyr igjen at det er nøyaktig veid vekt på dyr der underkjeve (kan aldersbestemmes via rot på framtenner) er levert som gir objektiv kunnskap. Av 120 innlevert underkjever fra felte dyr høsten 2023 har jegerne på hjorteviltregisteret oppgitt nøyaktig vekt på 90 dyr. Dvs. under 25% av felte dyr har relevant info om alder og vekt. De vekter på felte bukker som på hjorteviltregisteret er oppgitt som «anslått / ikke veid» eller påført kontrollkorta (ikke angivelse av anslått eller veid) har til sammenlikning liten objektiv verdi. Dette pga. usikkerhet mht. reell vekt og ukjent alder.

Det må være et mål om stor bedring i innlevering av kjever og registrering av veid vekt (på hjorteviltregisteret) fra felt villrein. Spesielt veid vekt på alle felte kalver er viktig for å følge med på endring i kondisjon og oppfølging av kvalitetsnormen. Dette bør være enkelt å få til da de fleste kalver fraktes hele og er lette å veie. Det bør også vurderes om det igjen bør innføres innlevering av kjever fra felt kalv.

KOMMUNEVIS FELLING FORDELT PÅ DATO

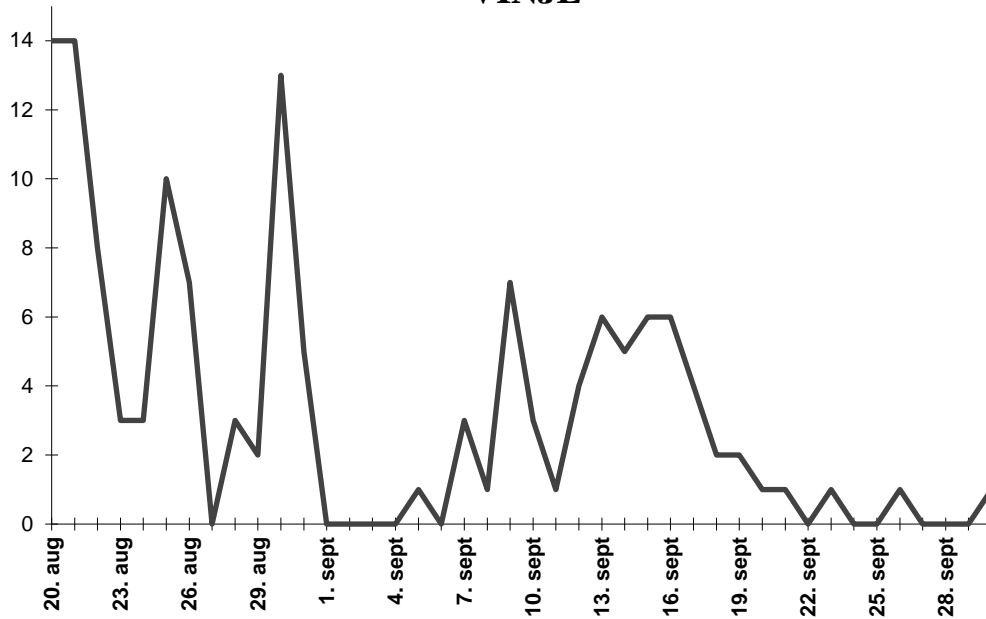
Felling fordelt på den enkelte dag, samlet for hele villreinområdet.

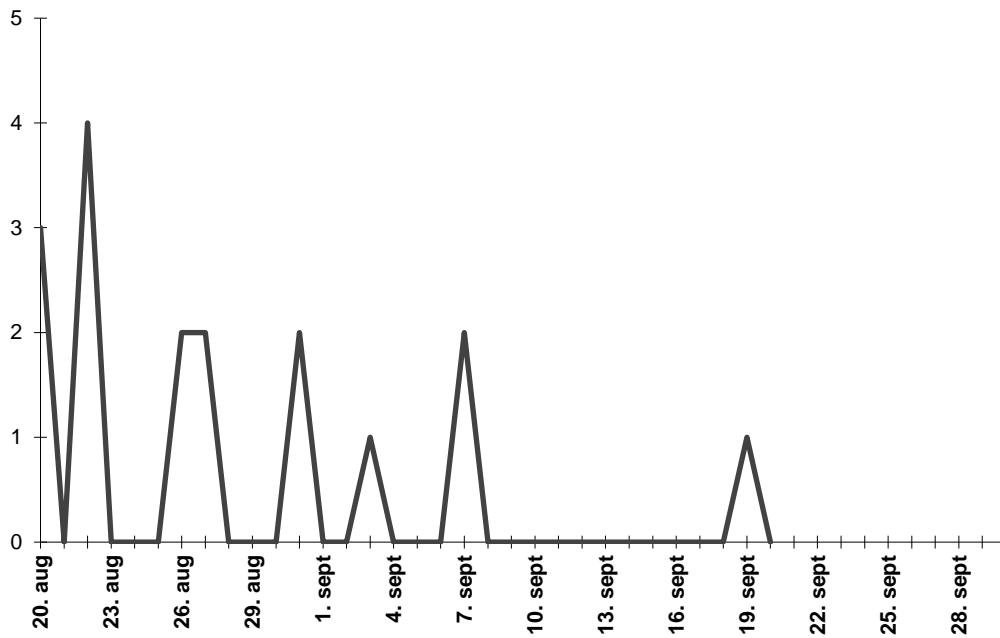
GPS-merkede dyr sin arealbruk fra 20. august til og med 20. september 2023.

Figurene nedenfor viser antall dyr som er felt i den enkelte kommune fordelt på dato. Dette ut fra informasjon fra innleverte brukte kontrollkort. Dyr felt i en annen kommune enn der kortet er tildelt, er ikke tatt med.

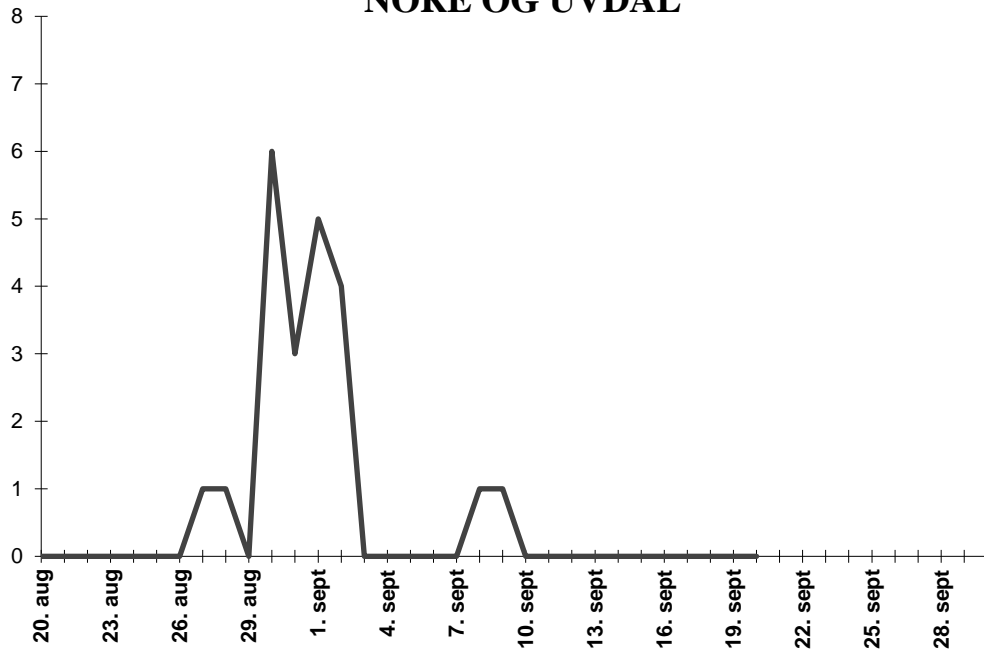
VINJE

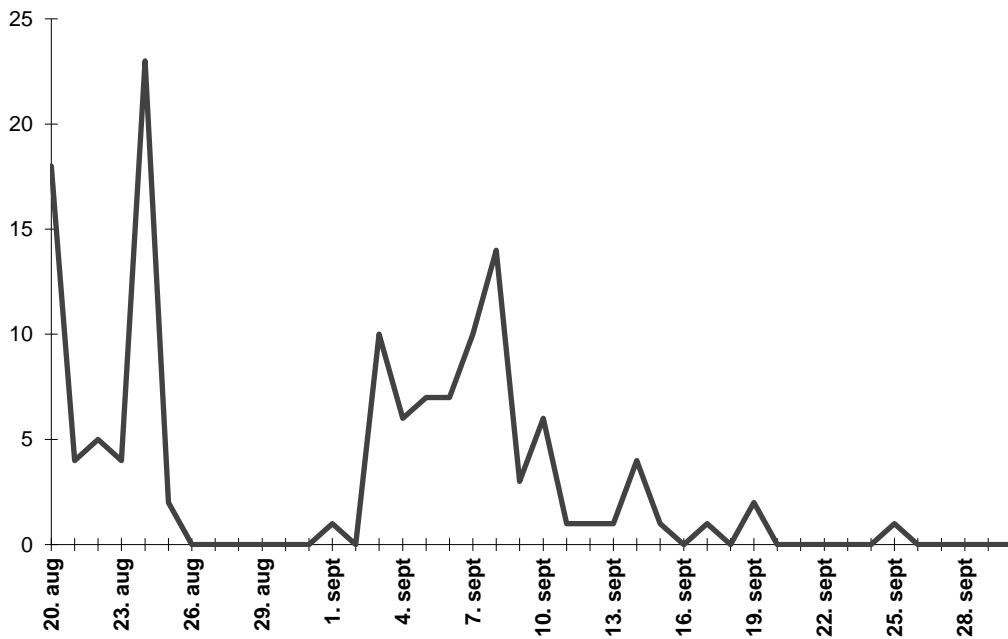
TINN

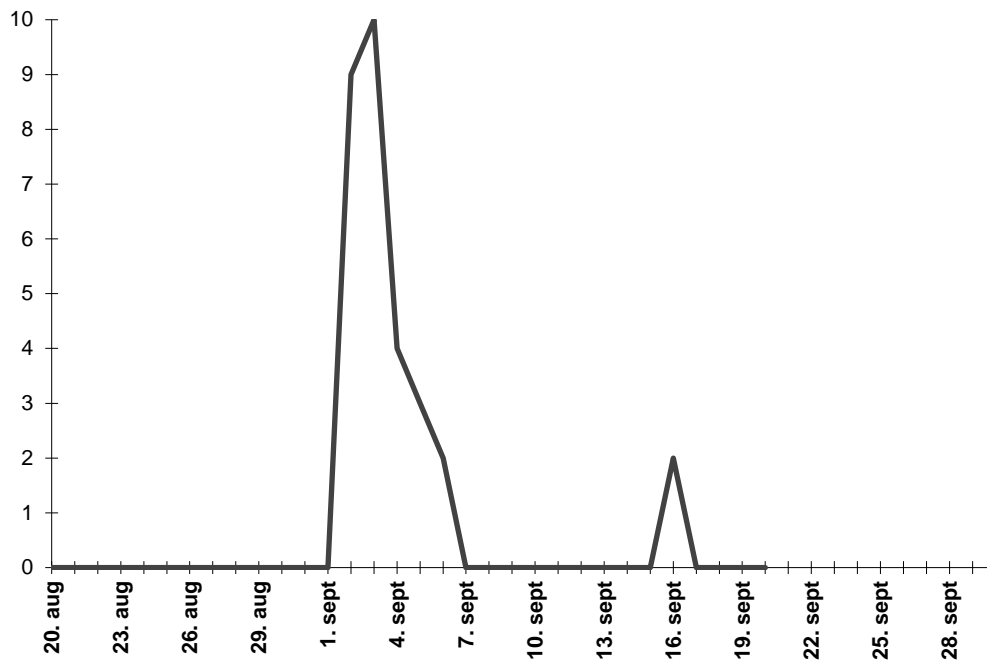
NORE OG UVDAL

ULLENSVANG

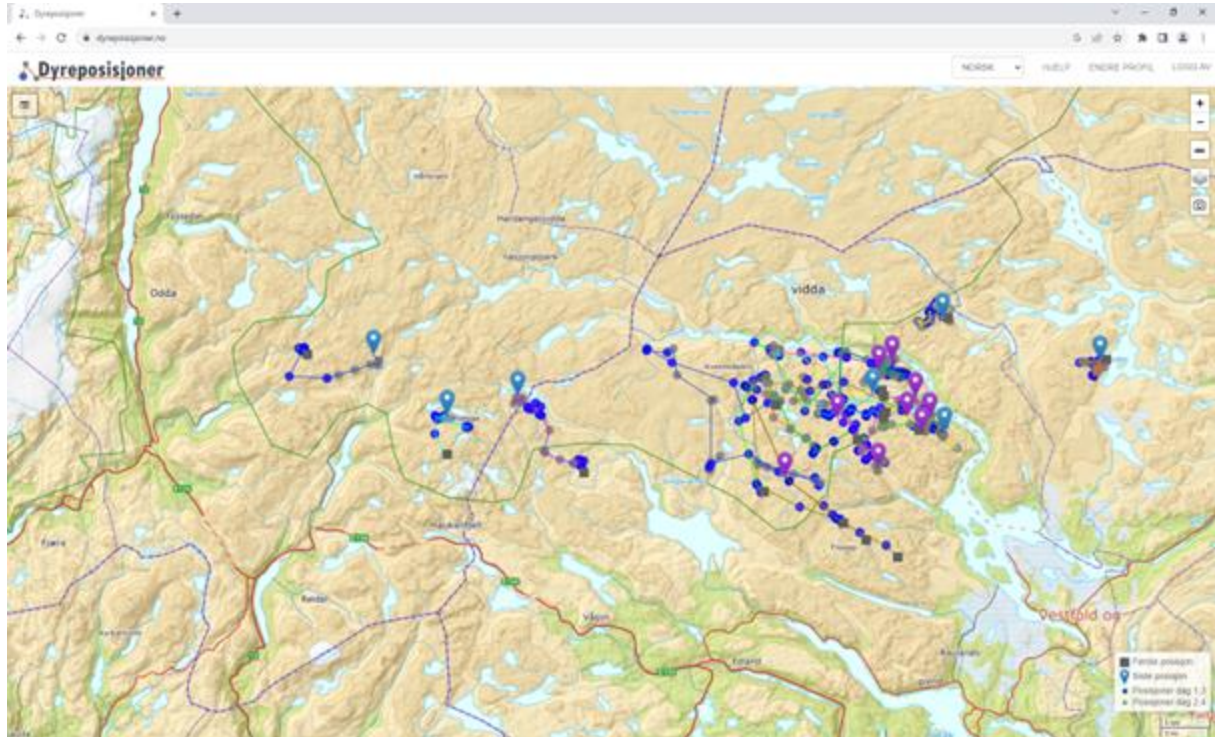
EIDFJORD

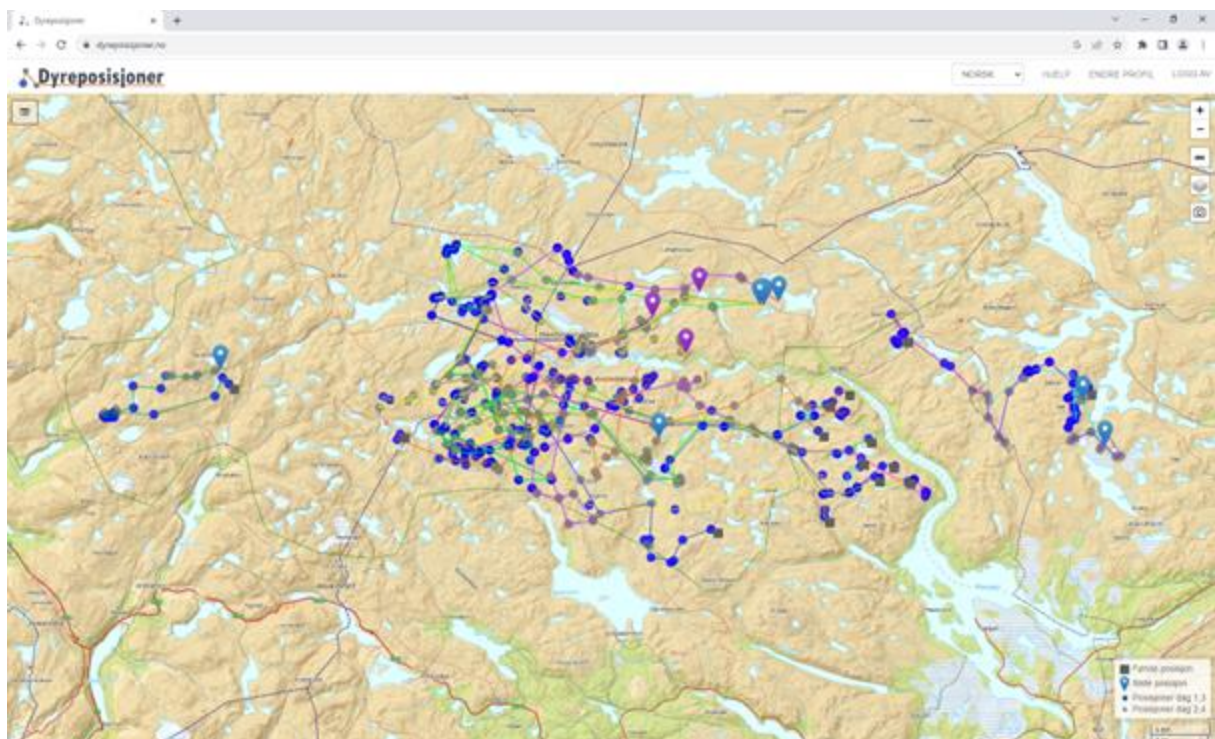
Kontrollkort 2023 - Voksen bukk 2,5 år og eldre

RADIOMERKEDE DYR – OMRÅDEBRUK I JAKTA

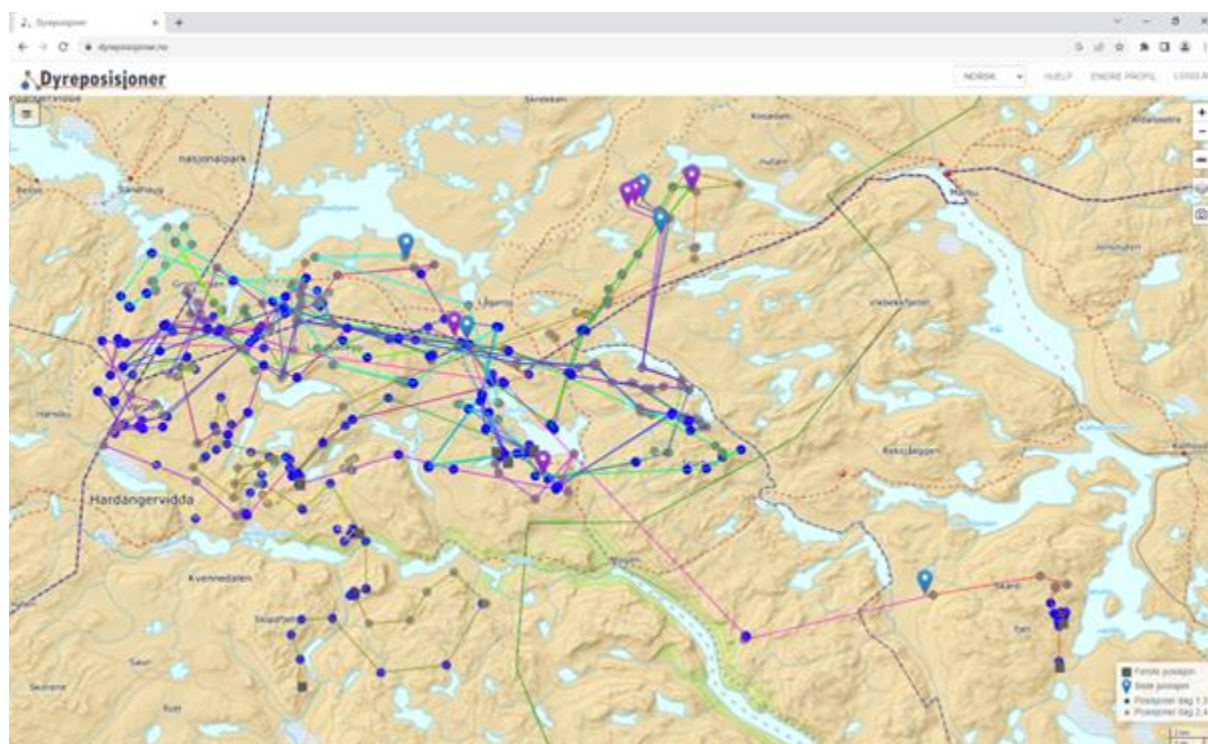
GPS-merkede dyr viser arealbruk og forflytting av flokker i løpet av jakta. Info hentet fra www.dyreposisjoner.no

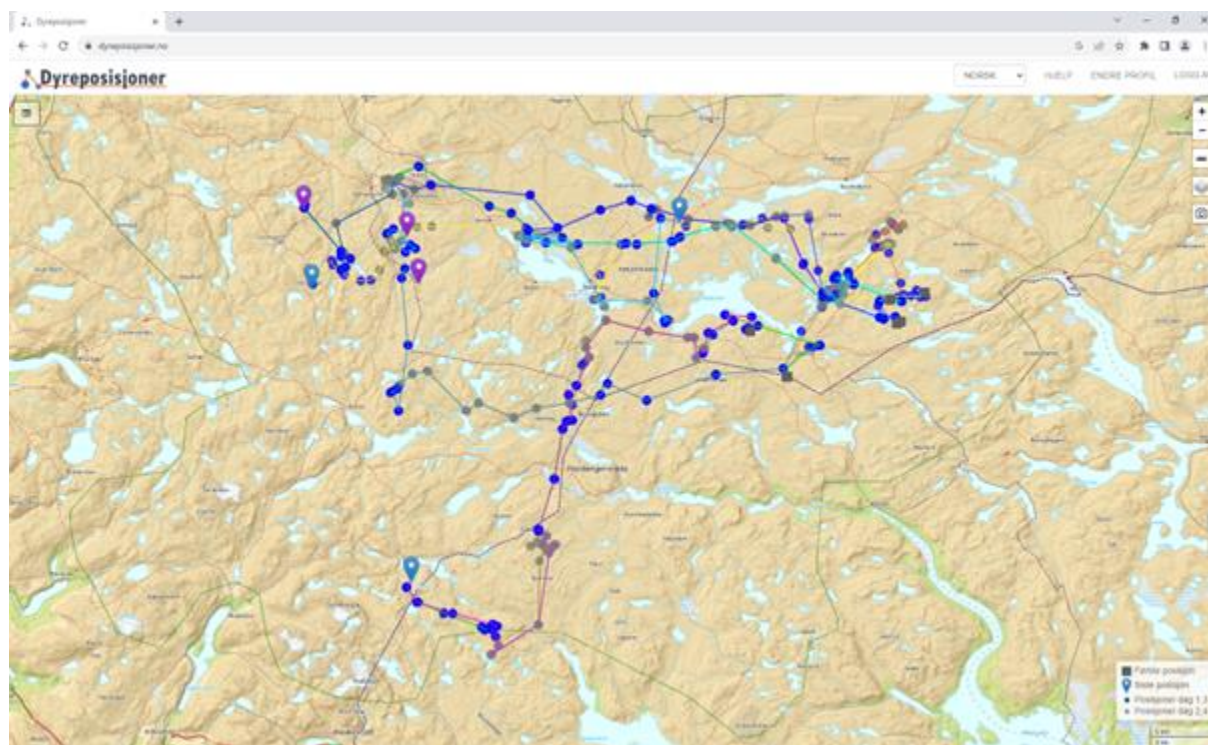
GPS-posisjoner 16. - 19. august (før jaktstart)

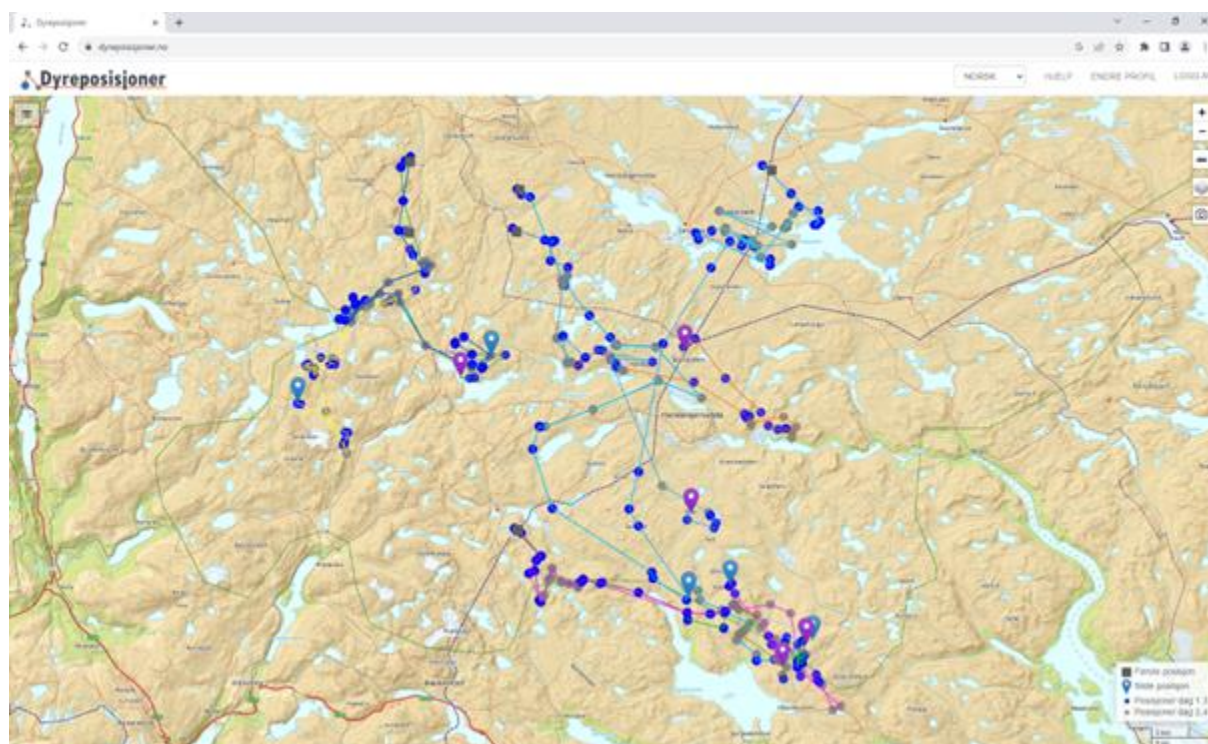
GPS-posisjoner 20. - 25. august.

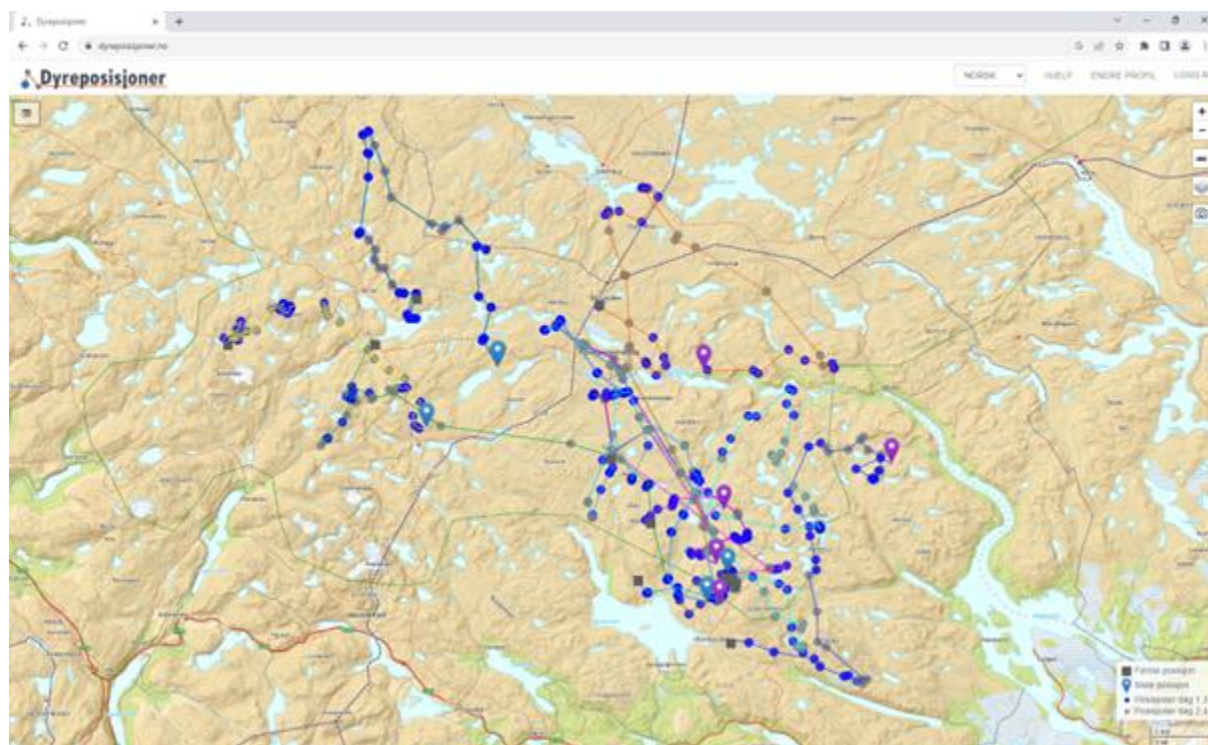
GPS-posisjoner 26. – 31. august.

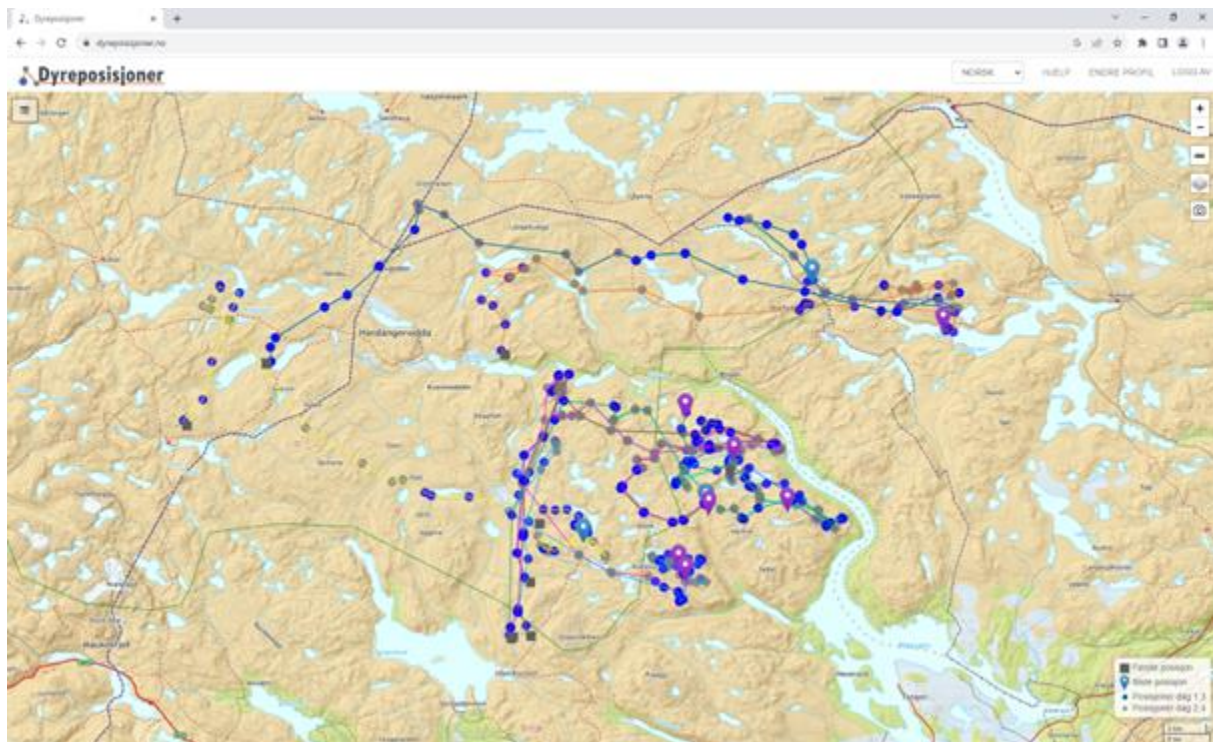
GPS-posisjoner 1. – 5. september.

GPS-posisjoner 6. – 10. september.

GPS-posisjoner 11. – 15. september.

GPS-posisjoner 16. – 20. september.

Fredningssonene i 2023 var likt utformet som foregående år. Spesielt fredningssonen mellom Ullensvang statsallmenning og Eidfjord statsallmenning synes å fungere etter intensjonen.

I år krysset flere flokker Lågen øst for Bjornesfjorden og dro nordover. Dette er et historisk viktig trekkområde hvor det tidligere er gjort forsøk med fredningszone uten å lykkes med å få reinen til å krysse. Dette trolig som følge av annen menneskelig aktivitet. Det kan på nytt være aktuelt å prøve ut fredningszone i dette området, forutsatt at en samtidig iverksetter tiltak for å redusere annen menneskelig aktivitet i området.

Dyreposisjoner viser at dyr i jakta krysset det gamle trekkområdet ved Bremafoten mellom Nordmannslågen og Bjornesfjorden. Dyra brukte imidlertid lang tid og flere forsøk før kryssing lyktes. Det bør vurderes jaktfri sone i dette området, men da også i kombinasjon med tiltak for å redusere annen ferdsel som det tidvis er mye av i dette området.

Dårlig vær den siste uka i jakta bidro sterkt til liten felling i den perioden.

*Utarbeidet av
Svein Erik Lund*